

Foto: Willem Vermaase

Kaasmarktschool, een unieke monumentale gangenschool

In 2014 heeft de Gemeente Leiden terecht de Kaasmarktschool als *Monument in zijn Gemeente* opgenomen.

Een kort geschiedkundig verhaaltje

Rond 1907 had de Gereformeerde Vereniging dringend behoefte aan een nieuwe school en dit werd de school aan de Hooglandse Kerkgracht, die op

1 februari 1909 feestelijk werd geopend, in aanwezigheid van de architect P. van der Horst. In de jaren daarna groeide het aantal leerlingen tot boven de 220. De schoolwet stond deze hoeveelheid niet toe.

Een nieuwe school bouwen was echter te duur.

De architect A.T. Kraan (van 1901 tot 1916, 'teekenaar' bij 'Gemeentewerken, reiniging en bouwpolitie' van de gemeente Leiden) kwam met de oplossing om een extra verdieping bovenop de school te bouwen. Een apart trappenhuis, met vestibule, was dan wel een voorwaarde. Ook een extra ingang naar de school toe, moest er komen. Dit werd de poort aan de Koppenhinksteeg. In de jaren 1922/1923 heeft de architect Kraan deze ingrijpende verbouwing gedaan. Er kwam zelfs een extra ruimte voor de nieuwe en eerste CV-installatie voor de gehele school.

Er kwamen twee schoolhoofden voor het lager en het voortgezet onderwijs. De kinderen voor het G(ewoon) L(ager) O(nderwijs) stroomden via de poort aan de Hooglandse Kerkgracht naar binnen (boven de deurpoort staat in steen: "School voor Geref.: G.L. Onderwijs"). De kinderen voor het U(itgebreid) L(ager) O(nderwijs) gingen via de nieuwe ingang aan de Koppenhinksteeg naar binnen (deze naam is ook terug te vinden in steen, boven de poort). Op de bovenste verdieping zat het U.L.O., op de begane grond en eerste verdieping het G.L.O.

Wat maakt deze *gangenschool* zo bijzonder?

Dit zijn de beide nieuwe bouwstijlen uit de verschillende periodes. De nieuwe school, van 1909, heeft

mooie brede, hoge gangen waar de kinderen de, ruimte kregen om rustig, zonder gedrang, naar hun klassen toe te gaan (vandaar de naam '*gangenschool*').

Het bijzondere aan de eerste verbouwing, van 1922/1923, is weer het ontwerp van de trap. Het is een zgn. ***zwevende trap***. Deze rust niet op pilaren, maar is ingenieus verankerd in de muur. Ook bijzonder is de versiering van het hekwerk van de trap en de tegeltableaus in de vestibule met stichtelijke bijbelse spreuken en bijhorende voorstelling.

In de jaren 1929/1930 heeft dezelfde Kraan de tweede ingrijpende uitbreiding gedaan d.i.: een gymnastieklokaal erbij met daarbovenop 4 leslokalen, en bovendien een conciërgewoning.

De bronnen kwamen uit het Regionaal Archief Leiden, aan de Boisotkade

- Gemeentelijke verslagen
- "De Leidenaar", Antirevolutionair Weekblad (05/02/1909)
- '150 jaar Christelijke Scholen in Leiden' 1853-2003
- Auteurs: G. Visser; Heemskerk - Kralt; F. de Reede; A. Lankhout
- Drukkerij De Bink BV Leiden
- Archief van de Protestants Christelijke Schoolvereniging van Leiden. Sinds 2003 in bezit van het Gemeentearchief.

Enkele wetenswaardigheden voor liefhebbers:

De architect P.van der Horst had zijn bureau aan de Witte Singel 8 in Leiden

Architect A.T.Kraan, had zijn bureau in het architecten-en ingenieursbureau Kraan, Groenewegen en Verwijs, Rapenburg 55 in Leiden

De aannemer voor de verbouwing van 1922/23 was A.A. van Tienhoven, Warmonderweg, te Oegstgeest

De aannemer voor de uitbreiding van 1929/30 was J.Warnaar en W.Hoogstraten.

De kosten voor de bouw van de nieuwe school, in 1909, bedroeg ongeveer ± f 16.000,-.

De kosten voor de eerste verbouwing, in 1929/1930, bedroeg ± f 100.000,- (bouw: f 65.000,- ; CV f 12.000,- ; elektr. f 3.500,- ; meubilair f 9.000,- ; leermiddelen f 2.000,- ; honoraria architect, opzichter en onvoorziene kosten f 8.500,-).

Voor de verbouwing van '22/'23 moest de Waalvormsteen gebruikt worden, "bij voorkeur veldovensteen, goed doorbakken, eerste kwaliteit, van één fabriek; moet afkomstig zijn van één van de Hollandsche rivieren". (Uit boekje: 'Verbouwen en uitbreiden van de school voor de M.U.L.O. aan de Hooglandsche Kerkgracht tot school voor L.O. en U.L.O.', p.31; te vinden in Archief van Prot. Chr. Schoolver.)

Verder werd 800 kg gesmeed ijzer (f 240,-) en 4000 kg getrokken ijzer (f 800,-) verwerkt in de verbouwing.

De trapleuning moest zijn van iep of licht eiken.

Het hekwerk van de trap zat in de verbouwing inbegrepen voor f 700,-.

Dit geschrevene:

Leiden 2015,

Elbert Ploos van Amstel